

KAPITTEL 7

Arbeidsmigrasjon inn til og ut av Agder

Marianne Tønnessen

OsloMet – storbyuniversitetet

Abstract

Not everyone working in Agder was born in Agder – or in Norway. Roughly one out of every seven employees in Agder today was born abroad and came to Norway as an immigrant. This chapter uses figures from Statistics Norway to describe immigration to Agder past and present, investigate immigration vis-a-vis Agder's labor market, and shed light on emigration from Agder in the last decade

Keywords: Immigration, emigration, immigrants, labor migrants

Ikke alle arbeidere i Agder er født i Agder. Nesten hver sjuende av Agders sysselsatte er født i utlandet og har kommet som innvandrere. Med utgangspunkt i tall fra Statistisk sentralbyrå beskriver dette kapittelet innvandringen til Agder før og nå, belyser hvordan det går med Agders innvandrere i arbeidslivet, og ser på utvandringen fra Agder i moderne tid.

Norge har mye og god statistikk om innvandring og utvandring, også i Agder, og særlig for de siste tiårene. Dette kapittelet presenterer en del slik statistikk, med søkelys på situasjonen i nyere tid.

Statistikk for grupper av mennesker – slik som innvandrere – kan aldri gi et fullstendig bilde av disse menneskene og deres erfaringer med arbeidslivet. Men tallene kan brukes til å vise noen overordnede mønstre. Dette kapittelet viser hvordan antallet innvandrere i Agder har økt, hvor

Sitering: Tønnessen, M. (2022). Arbeidsmigrasjon inn til og ut av Agder. I F. Meyer (Red.), *Arbeid, arbeidere og arbeiderbevegelse på Agder 1500–2020* (Kap. 7, s. 185–208). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.18o.ch7>
Lisens: CC-BY-NC 4.0

innvanderne kommer fra, i hvor stor grad de er i jobb og hva de får i lønn.

Hvem som utvandrer fra Agder, er også et tema mot slutten av dette kapittelet. Mye er allerede kjent om tidligere tiders utvandring fra Agder til Nord-Amerika, og her suppleres denne kunnskapen med nyere tall som viser hvem Agder «mister» gjennom utvandring i dag.

Selv om statistikk kan være svært godt egnet til å beskrive mønstre, kan ikke tallene alltid svare på hvorfor situasjonen er blitt som den er blitt. Derfor er dette kapittelet først og fremst deskriptiv, med *beskrivelser* av situasjonen mer enn *forklaringer*. Funnene kan likevel oppmuntre til spørsmål og diskusjoner om hvorfor det er blitt slik, og iblant har jeg foreslått mulige forklaringer. Noen temaer kan også egne seg godt for andre typer analyser, for eksempel mer kvalitative studier av innvandrernes opplevelser, vurderinger og levemåter. Slike studier gjøres også i Agder, for eksempel blant polakker, som er den største gruppen av innvandrere både i Agder og i Norge.¹ Dette kapittelet supplerer slike studier ved å sammenstille offentlig tilgjengelig statistikk fra Statistisk sentralbyrås nettside ssb.no og gi en oppdatert oversikt over innvandrere som har kommet til Agder og deres situasjon på arbeidsmarkedet. I tillegg presenterer kapittelet resultater om moderne utvandring fra Agder som ikke tidligere har vært publisert. Disse resultatene baserer seg på analyser gjort i microdata.no, en nettløsning der forskere kan gjøre analyser direkte på dataene som ligger i Statistisk sentralbyrås databaser.

I studier av inn- og utvandring kan det være vanskelig å skille arbeidsmigrasjon fra andre årsaker. Selv om motivasjonen for å flytte ofte er ønsket om et bedre liv, er grunnene ofte sammensatt. Det er for eksempel relativt vanlig at både flyktninger og familieinnvandrere etter hvert blir en del av det norske arbeidslivet, selv om de ikke i første omgang kom til Norge på grunn av arbeid. For å kunne gi et bredt bilde av innvandringens betydning for arbeidslivet i Agder, tar dette kapittelet med alle innvandrere – også flyktninger, familieinnvandrere og andre. Det gjør også at statistikkgrunnlaget for kapittelet blir bredere. Tallene er hentet fra Statistisk sentralbyrå, som definerer «innvandrere» som en person født

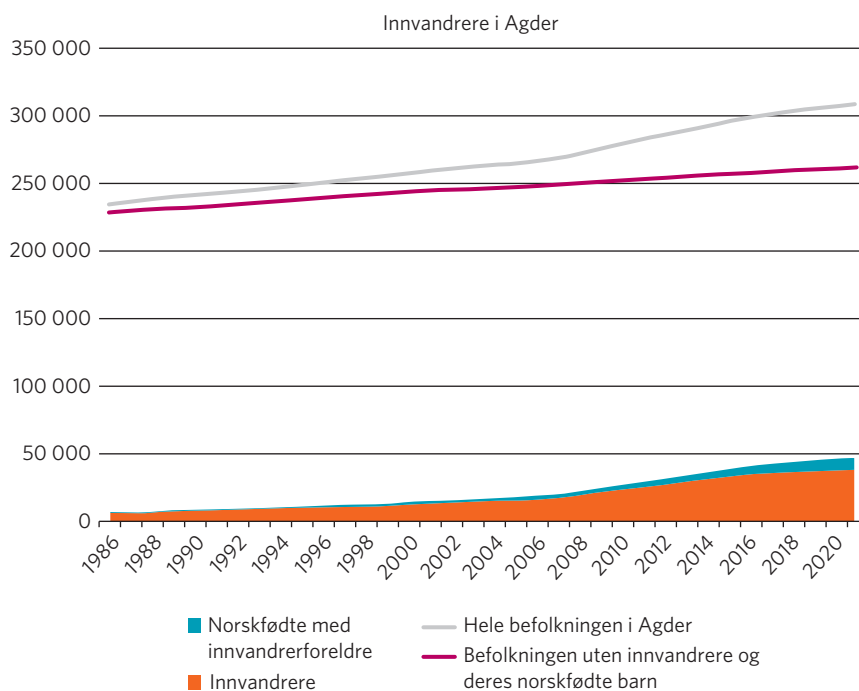
---

1 Slany et al. 2018; Synnes 2021.

i utlandet med to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre, som har innvandret til Norge for å bli boende i 6 måneder eller mer. I dette kapitlet sammenlignes innvandrere med befolkningen i Norge ellers, altså personer som ikke defineres som innvandrere og som her omtales som «innfødte».

Fra én av 40 til én av åtte

Innvandrere er blitt et stadig vanligere innslag i befolkningen i Agder, og nå er oppunder 40 000 av Agders befolkning innvandrere.² For en drøy generasjon siden – i 1986 – utgjorde innvandrere 2,5 prosent av befolkningen i Agder, eller 1 av 40. I 2021 hadde innvandrernes andel av befolkningen økt til 12,5 prosent, eller én av åtte. Det er en kraftig økning, og innvandring er en viktig forklaring på at folketallet i Agder har økt kraftig de siste tiårene.

Figur 1. Innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og hele befolkningen i Agder, 2016–2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2 Statistisk sentralbyrå 2022f.

Figur 1 viser utviklingen i antallet innvandrere i Agder (oransje farge) siden 1986, og økningen i hele Agders befolkning (grå linje). Den smale blå delen av figuren viser personer født i Norge med to foreldre som er innvandrere; også denne gruppen har vokst, men er fortsatt relativt liten (rundt 8500 i 2021). Den røde streken viser befolkningen i Agder som verken er innvandrere eller født i Norge med to innvandrerforeldre. Som figuren viser, har det vært en svak vekst i denne gruppen, men det er altså først og fremst innvandringen som kan forklare den tydelige befolkningsveksten i Agder de siste tiårene. Slik har det også vært i Norge som helhet.

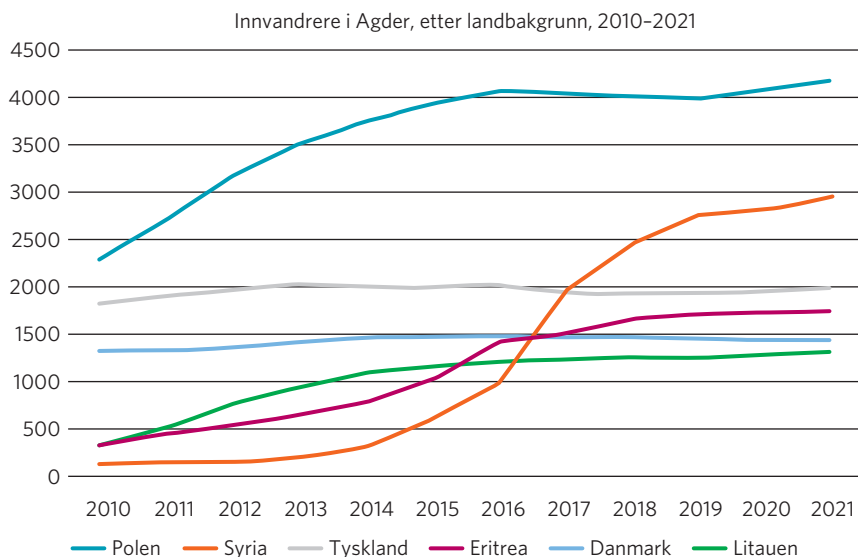
Også framover er det forventet at nettoinnvandringen fra utlandet vil være en hovedmotor for befolkningsvekst i Agder. Ifølge SSBs nyeste befolkningsframskrivninger bidrar nettoinnvandringen fra utlandet til over halvparten av befolkningsveksten i Agder fram mot 2040. Migrasjonen vil også prege aldringen av befolkningen: Uten nettoinnvandring vil andelen eldre i Agders befolkning bli klart høyere framover.³

Mange fra Polen, Syria og Tyskland

Økningen i innvandringen til Norge og Agder har vært særlig sterk siden 2004, etter at EU ble utvidet med ti land (Polen, Ungarn, Kypros, Estland, Latvia, Litauen, Tsjekkia, Slovakia, Slovenia og Malta). Da innbyggerne i disse nye EU-landene fikk anledning til å arbeide og bo i andre EU/EØS-land, reiste også mange til Norge for å ta seg jobb. Særlig fra Polen og Litauen kom det mange, og figur 2 viser hvordan personer fra Polen nå er den klart største innvandrergruppa i Agder.⁴ De er også den største innvandrergruppa i Norge generelt. Figuren viser også en klar økning de siste årene i antall personer fra Syria som bor i Agder. I 2015 kom det store grupper av flyktninger fra Syria til en rekke europeiske land, deriblant Norge. I årene som fulgte ble mange av disse bosatt i norske kommuner.

³ Statistisk sentralbyrå 2022b.

⁴ Statistisk sentralbyrå 2022d.

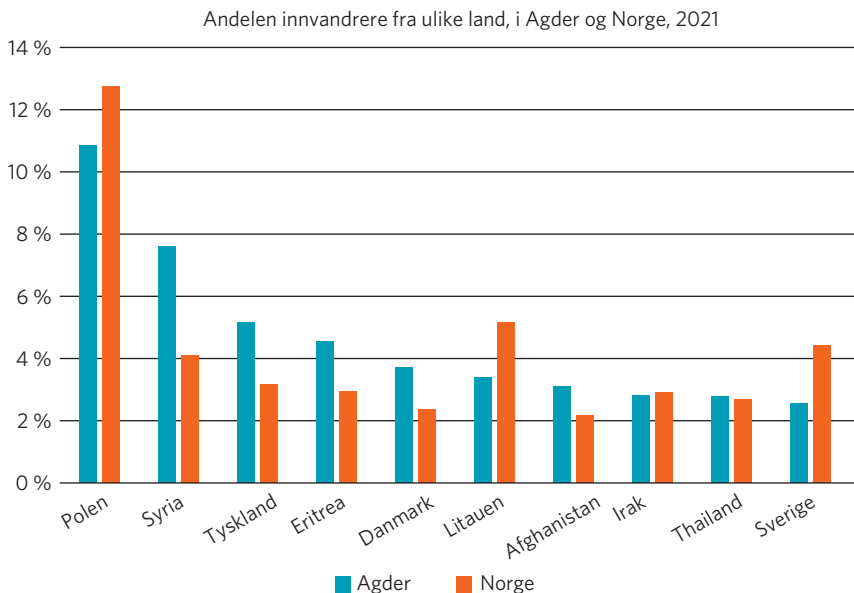
Figur 2. Innvandrere i Agder, etter landbakgrunn, 2010–2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2 viser de seks innvandrergroppene som teller flest personer i Agder i 2021. I tillegg til innvandrerne fra Polen og Syria er også personer fra Tyskland, Eritrea, Danmark og Litauen relativt tallrike i Agder. Sammenlignet med hvilke innvandrergropper som er størst i Norge generelt, skiller Agder seg ut med en forholdsvis høy andel innvandrere fra Syria, Tyskland, Eritrea, Danmark og Afghanistan, og en lavere andel fra Polen, Litauen og Sverige (figur 3). I tillegg til landene i figur 3 (som viser de ti største innvandrergroppene i Agder), har Agder en relativt lav andel innvandrere fra Somalia, Filippinene og Pakistan, og en relativt høy andel fra Kosovo, Chile, Myanmar og Kambodsja – sammenlignet med resten av Norge. Det kan være ulike årsaker til at det er slik. Geografisk nærhet kan være en forklaring på de relativt høye andelenene fra Danmark og Tyskland (og motsatt for Sverige). Opprinnelig plassering kan også være viktig – i Norge har flyktninger blitt bosatt i kommuner over hele landet.⁵ I tillegg kan innvandreres innenlandske flytting ha stor betydning.⁶ Innvandrere flytter innenlands av mange grunner,

⁵ Tønnessen & Andersen 2019.

⁶ Stambøl 2013.

blant annet for å finne jobb eller for å komme nærmere eget nettverk og personer fra samme land – også kjent som nettverkseffekt.⁷ Dermed kan man få en slags selvforsterkende effekt der det stedet hvor de første innvandrerne fra et land eller område bosetter seg, også blir et sted som senere innvandrere fra samme område flytter til. På den andre siden kan en motsatt effekt også gjøre seg gjeldende, der nyankomne innvandrere bosetter seg på steder der det bor få andre innvandrere, blant annet fordi etterspørselen etter utenlandsk arbeidskraft kan være større på steder der det allerede bor få innvandrere. Dette kan være en årsak til at arbeidsinnvandrere i Norge har gått fra å være et hovedstadsfenomen til å bli et vanlig syn i hele landet, særlig etter EU-utvidelsen i 2004 og den påfølgende store arbeidsinnvandringen fra Øst-Europa.⁸

Figur 3. Andelen innvandrere fra ulike land, i Agder og Norge, 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Personer som er født i Norge med to innvandrerforeldre er som nevnt en liten gruppe, både i Norge og Agder, og mange av dem er fortsatt unge.

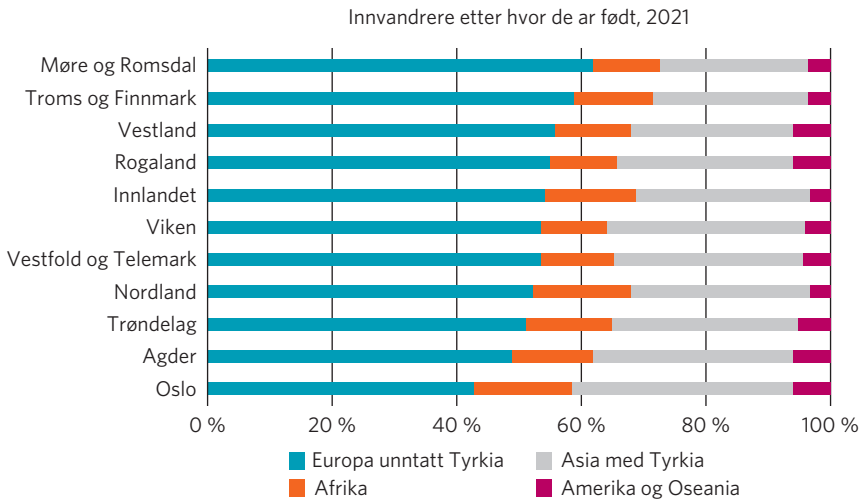
⁷ Massey et al. 1993.

⁸ Østby 2017.

I Norge generelt domineres denne gruppen av personer med foreldre fra Pakistan, Somalia og Polen, mens i Agder er det barn av foreldre fra Polen og Vietnam som er de største gruppene. Dette henger sammen med at innvandrere fra Polen er en stor gruppe i Agder, og at innvandrere fra Vietnam har en nokså lang historie i Agder og dermed har rukket å få en del barn.

Relativt høy andel fra utenfor Europa

Sammenlignet med andre fylker (figur 4) kommer innvandrerne i Agder relativt ofte fra land utenfor Europa.⁹ Bare omtrent halvparten er fra Europa, mens omtrent en tredel er fra Asia (inkludert Tyrkia). Det er bare Oslo som har en lavere andel europeiske innvandrere og en høyere andel asiatiske innvandrere enn Agder. Til tross for at Agder har en relativt høy andel innvandrere fra Danmark og Tyskland, er Agder altså i mindre grad destinasjon for personer fra de tre «store» europeiske innvandringslandene til Norge: Polen, Sverige og Litauen. Dette kan igjen ha sammenheng med både geografi og nettverkseffekter.

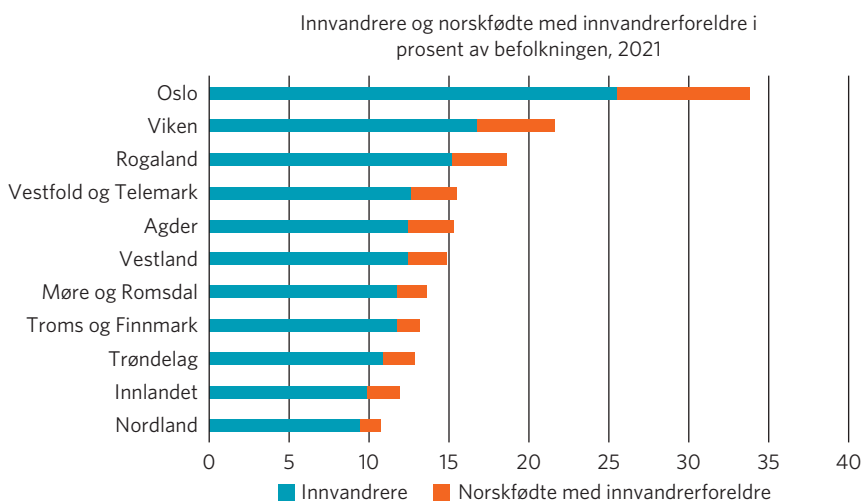

Figur 4. Innvandrere i norske fylker, etter hvilken del av verden de er født i, 2021.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9 Statistisk sentralbyrå 2022c.

Hvor i verden innvandrerne i Agder kommer fra, skiller seg altså litt fra ellers i Norge. Men når det gjelder hvor stor andel av befolkningen som er innvandrere (og norskfødte med innvandrerforeldre), ligger ikke Agder verken spesielt høyt eller lavt sammenlignet med andre norske fylker (figur 5). I Oslo er omtrent 25 prosent av befolkningen innvandrere (og 8 prosent er født i Norge med to innvandrerforeldre), mens andelen innvandrere i Nordland er nede i under 10 prosent.¹⁰ Agder ligger omtrent i midten med 12,5 prosent innvandrere (og nær 3 prosent som er født i Norge med to innvandrerforeldre).

Figur 5. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i norske fylker, i prosent av befolkningen, 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

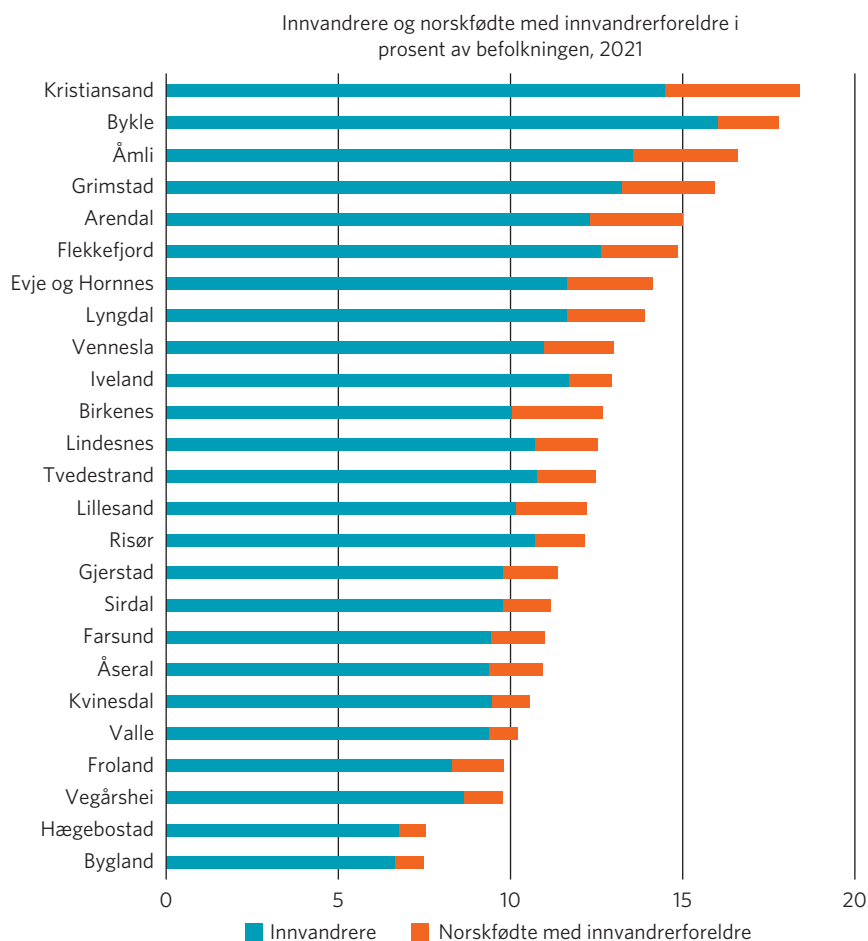
Hvor i Agder bor innvandrerne?

Også mellom kommunene i Agder er det store forskjeller i hvor stor andel av befolkningen som er innvandrere (figur 6), og hvilken del av verden innvandrerne kommer fra (figur 7). Kristiansand, Bykle, Åmli og Grimstad har de høyeste andelen innvandrere, med over 13 prosent av befolkningen.¹¹ I den andre enden er Bygland og Hægebostad, der mindre enn sju prosent av befolkningen er innvandrere.

¹⁰ Statistisk sentralbyrå 2022c.

¹¹ Statistisk sentralbyrå 2022d.

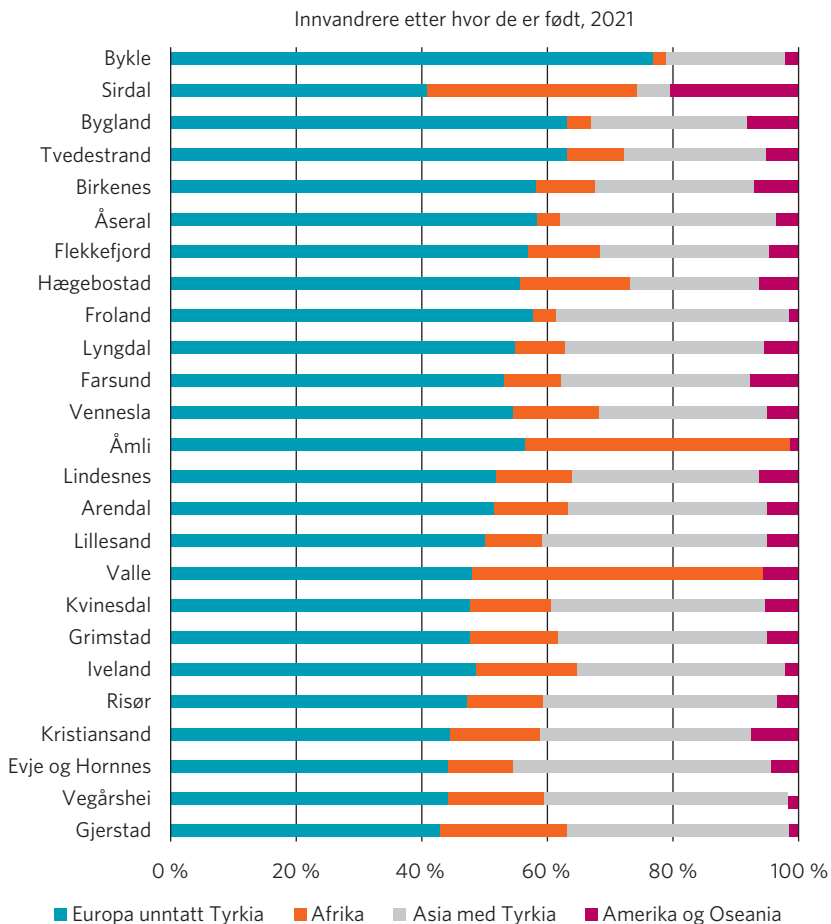

Figur 6. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Agder-kommunene, i prosent av befolkningen, 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Som figur 7 viser, har Bykle den høyeste andelen innvandrere fra Europa. Der er nærmere 80 prosent av innvandrerne født i et annet europeisk land.¹² Høyest andel fra Asia har Valle, der nesten halvparten av innvandrerne kommer fra Asia. Gjerstad har den høyest andelen fra Afrika (20 prosent). Også dette kan ha mange årsaker, både opprinnelig bosetting, arbeidsmarked, nettverkseffekter og annet.

¹² Statistisk sentralbyrå 2022c.

Figur 7. Innvandrere i kommunene i Agder, etter hvilken del av verden de er født i, 2021.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandrerne i Agder på arbeidsmarkedet

Innvandrere har generelt noe lavere yrkesdeltakelse enn befolkningen ellers. Slik er det for landet under ett, og slik er det også i Agder. Samtidig er flesteparten av dagens innvandrere i aldre der yrkesdeltakelse er vanlig, og blant alle Agders sysselsatte i alderen 20–66 år er 17 prosent – eller nesten en av sju – innvandrere (2020). Figur 8 viser relativt detaljert hvordan sysselsettingen har utviklet seg siden 2001 for menn og kvinner, og etter om de er innvandrere (fra «vestlige» eller «ikke-vestlige» land) eller «innfødte» i Norge. Figuren viser flere hovedtrekk som er ganske stabile over tid og på

tvers av de to tidligere Agderfylkene: Menn er oftere sysselsatt enn kvinner, «innfødte» er oftere sysselsatt enn innvandrere, og innvandrere fra vestlige deler av verden har høyere sysselsetting enn innvandrere fra fattigere deler av verden.¹³

I tillegg viser figur 8 at sysselsettingen for alle grupper svinger over tid, i takt med økonomiske konjunkturer. Men svingningene er mye større for innvandrere fra fattigere deler av verden enn for andre. Det er et tegn på at disse er mer utsatt på arbeidsmarkedet og mer sårbare for konjunkturer enn de andre gruppene.

Sysselsettingen blant innvandrere i Agder er lavere enn i andre fylker (figur 9).¹⁴ Drøyt 60 prosent av innvandrerne i Agder var sysselsatte i 2020, men denne andelen varierer mellom innvandrergrupper. Særlig er sysselsettingen lav for innvandrere fra «ikke-vestlige» deler av verden (gruppe 2 i figur 9). Men sysselsettingen generelt, også blant personer som ikke er innvandrere, er også relativt lav i Agder, og andre fylker (særlig Oslo) har større forskjeller mellom «innfødte» og innvandrere når det gjelder hvor stor andel som er i jobb. Det gjelder særlig når vi ser på innvandrere fra andre vestlige land (gruppe 1 i figur 9), som har en sysselsetting som ligger nokså likt med «innfødte» kvinner i Agder.

Sysselsettingstallene for innvandrere i Agder som helhet dekker over store forskjeller mellom Agder-kommunene. Som figur 10 viser, er innvandrernes sysselsetting særlig høy i Bykle og Sirdal, men det er også forskjeller etter kjønn og hvor i verden innvandrerne kommer fra.¹⁵ Både Bykle og Sirdal har mange europeere blant sine innvandrere (figur 7), men det er verdt å merke seg at også innvandrere fra utenfor Europa – og ikke minst kvinnene – har høy sysselsetting i disse kommunene.

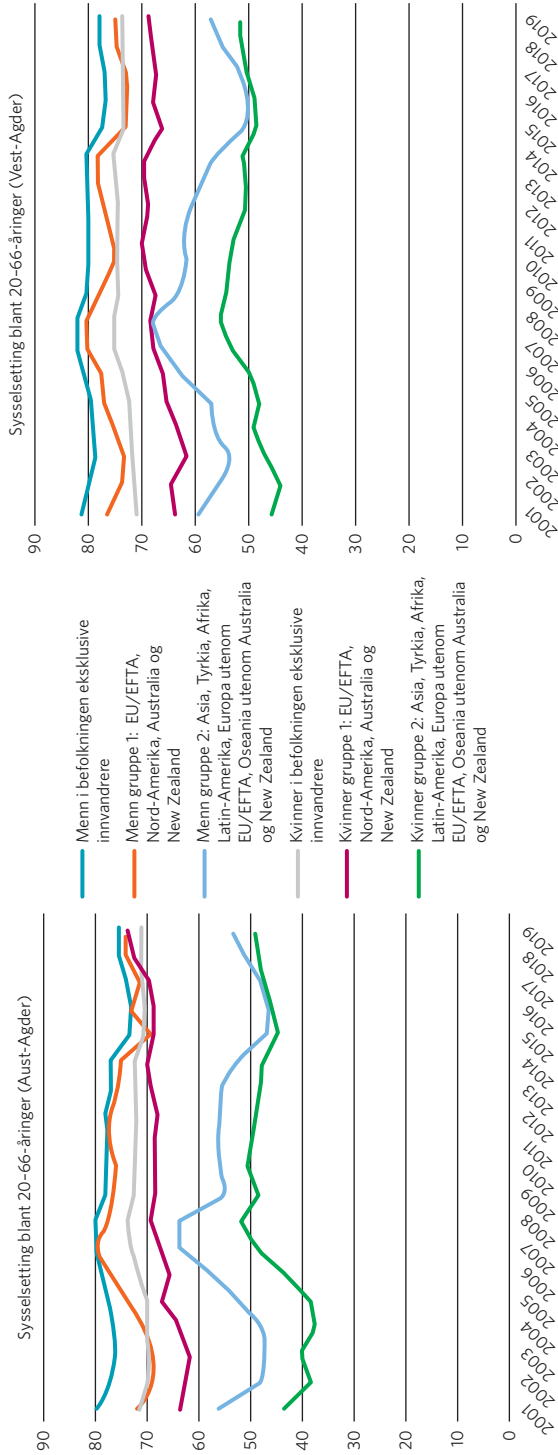
Innvandrere tjener i gjennomsnitt mindre enn «innfødte», både i Norge generelt og i Agder (figur 11). I Agder er denne forskjellen på drøye 5000 kroner i måneden, som ikke er veldig mye sammenlignet med andre fylker, og bare halvparten av hva lønnsforskjellene mellom innvandrere og «innfødte» er i Oslo.¹⁶

13 Statistisk sentralbyrå 2022g.

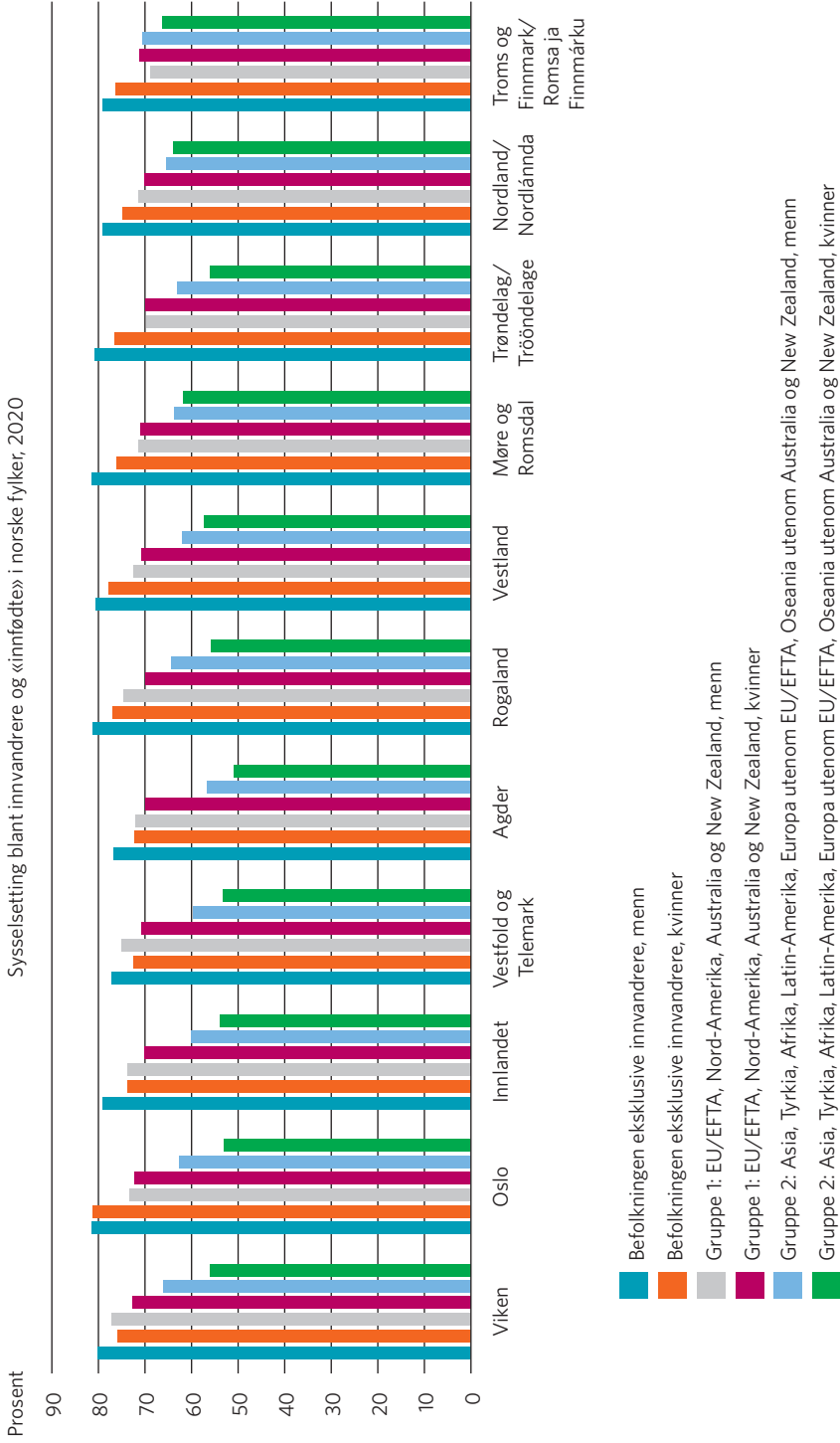
14 Statistisk sentralbyrå 2022g.

15 Statistisk sentralbyrå 2022g.

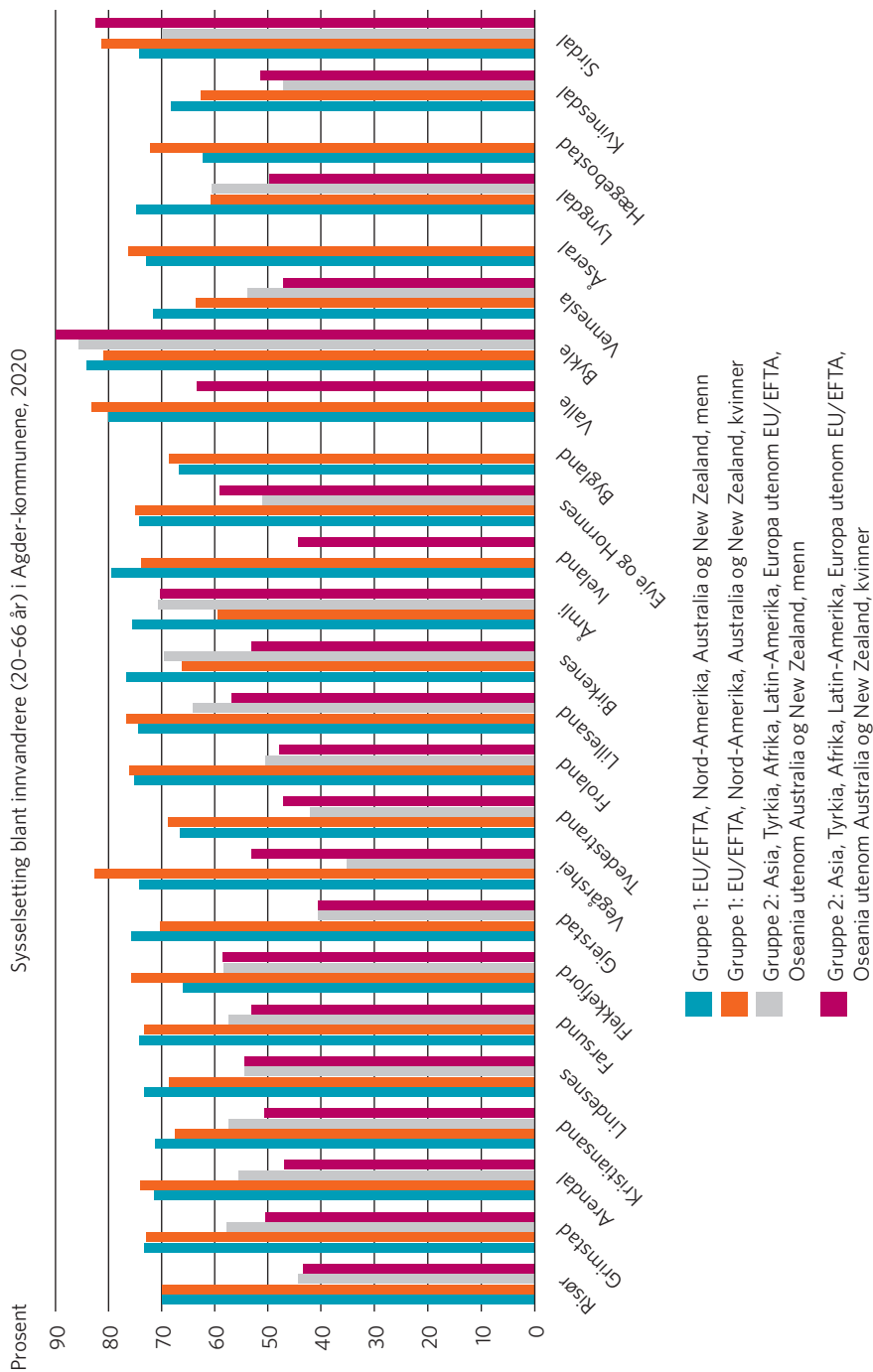
16 Statistisk sentralbyrå 2022e.

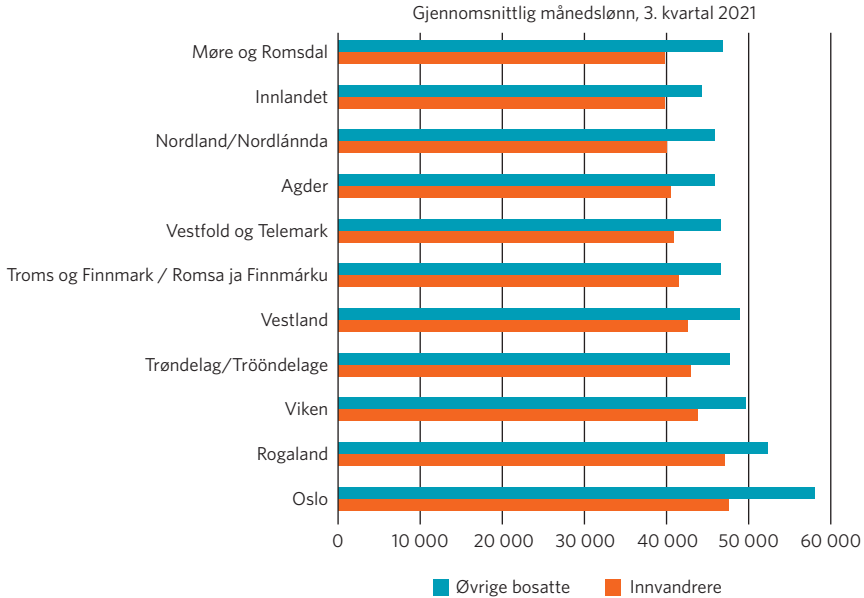
Figur 8. Sysselsetting blant 20-66-åringene i Aust- og Vest-Agder, etter innvandrerbakgrunn, 2001-2019. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. Sysseletting blant innvandrere og befolkningen for øvrig i norske fylker, 2020. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

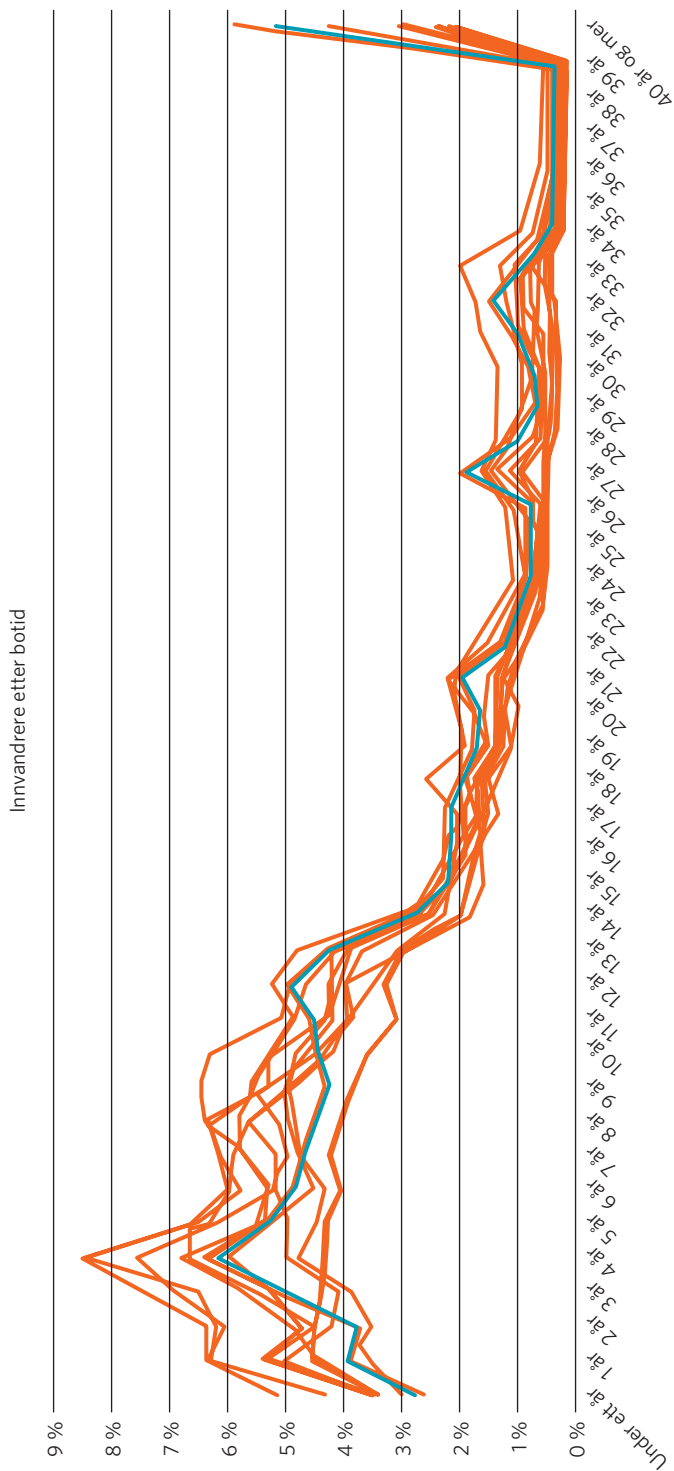

Figur 10. Sysseisseting blant innvandrere i Agder-kommunene, 2020.

Figur 11. Gjennomsnittlig månedslønn i norske fylker for innvandrere og befolkningen ellers, 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Både den relativt lave sysselsettingen blant innvandrerne i Agder, og de forholdsvis små lønnsforskjellene mellom innvandrere og innfødte som er i jobb, kan ha mange mulige forklaringer. Forklaringene kan være på samfunnsnivå, slik som situasjonen på arbeidsmarkedet, og på individnivå. En individ-variabel som ofte brukes i studier av integrering, er botid i Norge. Figur 12 viser hvordan innvandrerne i Agder fordeler seg etter botid (blå linje), sammenlignet med i andre norske fylker (oransje linjer). Den vertikale akse viser hvor stor del av innvandrerne i hvert fylke som har en gitt botid. I venstre del av figuren (kort botid) ligger den blå linjen i nedre sjikt sammenlignet med de grå linjene. Det viser at sammenlignet med innvandrere i andre fylker har en lav andel av Agders innvandrere kort botid. Selv om de fleste innvandrerne i Agder har bodd mindre enn 10–15 år i Norge, er Agder altså likevel blant fylkene med høy andel erfarne Norges-beboere. Det behøver ikke bety at de har bodd lenge i Agder; de kan ha bodd i andre deler av Norge før de kom til Agder. Den relativt høye botiden kan være med på å forklare at lønnsforskjellene er såpass små mellom innvandrere og innfødte i Agder, men det forklarer ikke det lave

Figur 12. Innvandrere i Agder og andre norske fylker, etter botid i Norge, 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sysselsettingsnivået. Mer forskning trengs for å kartlegge i hvor stor grad dette sysselsettingsnivået henger sammen med samfunnsforholdene i Agder og i hvor stor grad det kan forklares ved kjennetegn blant innvandrerne som bor i Agder.

Utvandring fra Agder

Innvandringen til Norge – og Agder – har vært høy de siste tiårene, og har fått mye oppmerksomhet i både politikk, offentlig debatt og i forskning.¹⁷ Men hvert år flytter også mange titusen personer *fra* Norge til andre land. Denne migrasjonsstrømmen har fått langt mindre oppmerksomhet.¹⁸ Når vi snakker om utvandring fra Norge og fra Agder, handler det ofte om utvandringen på 1800- og begynnelsen av 1900-tallet, noe som også nylig var utgangspunktet for teaterforestillingen *Heimani frå – På høge hæle i Junaiten* på Kilden i Kristiansand, og faglige bidrag knyttet til denne.¹⁹ Den oversjøiske utvandringen fra Norge var på sitt høyeste i 1880-årene, men på den tiden skilte ikke Agder seg ut med spesielt høy utvandring.²⁰ Historiske kilder til statistikk viser at utvandringen fra Agder var mest intens etter 1890, og særlig etter århundreskiftet.²¹ I perioden 1901–1910 utvandret 25 225 personer fra Agderfylkene. Det tilsvarer et snitt på 1,5 prosent av befolkningen i Aust-Agder og 1,7 prosent av befolkningen i Vest-Agder – årlig. Ingen andre fylker hadde tilsvarende høye tall; snittet for hele Norge var 0,8 prosent. Av alle fogderier i Norge var det ingen som hadde høyere utvandring (i forhold til innbyggertallet) mellom 1901 og 1910 enn Lister fogderi, der over 2 prosent av befolkningen utvandret årlig. Også Mandal fogderi og Nedenes fogderi var blant områdene med spesielt mye utvandring i denne perioden, og Arendal var byen i Norge med mest utvandring i forhold til innbyggertallet.²² Agder var også et område med mange retur-migranter, altså

17 Midtbøen 20178; NOU 2011: 7; NOU 2017: 2.

18 Ertzeid 2021.

19 Knudsen 2022.

20 Statistisk sentralbyrå 2000.

21 Backer 1965; Departementet for sociale saker 1921.

22 Departementet for sociale saker 1921.

mange utvandrere til Amerika som flyttet til Norge igjen. Ved folketellingen i 1910 var Vest-Agder det fylket i Norge med flest tilbakevendte norskamerikanere.²³

Over hundre år senere, i perioden 2011–2020, utvandret 12 380 personer fra Agderfylkene – altså omtrent halvparten så mange som i 1901–1910. Som andel av befolkningen er forskjellene enda tydeligere: I 2011–2020 utvandret i snitt 0,4 prosent av Agders befolkning i året, det er under enn en tredel av andelene fra 1901–1910. Sammenlignet med andre fylker skiller Agder seg heller ikke ut med spesielt høy utvandring nå. Blant fylkene er det Oslo som har den høyeste utvandringen, målt som andel av befolkningen. Det henger sannsynligvis sammen med at Oslo har en høy andel innvandrere (som utvandrer i større grad enn andre).

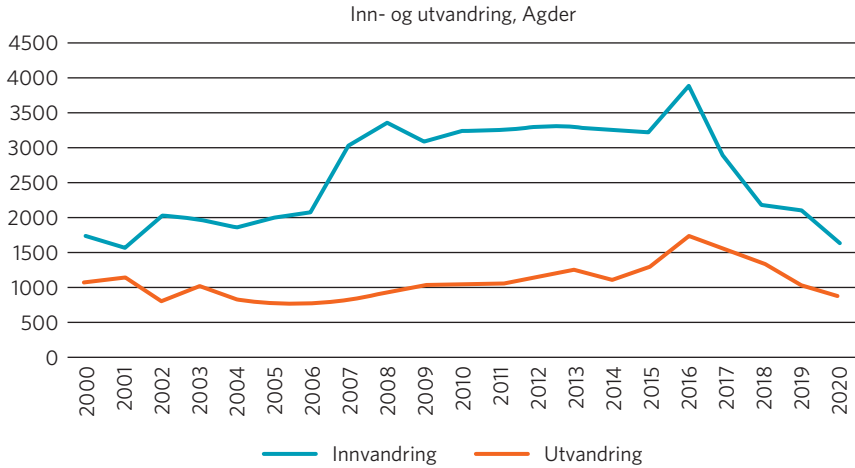
Dagens utvandring fra Norge og Agder har i stor grad kommet i skyggen av innvandringen, og som figur 13 viser, har innvandringen til Agder siden 2000 vært klart høyere enn utvandringen.²⁴ Men forskjellene mellom innvandrings- og utvandringstallene er blitt mindre de siste årene. Dette henger først og fremst sammen med at innvandringen fra utlandet til Agder (og Norge ellers) har gått betydelig ned etter 2016.

Figurene i resten av kapittelet er såkalte Sankey-diagram, som følger folk over tid. De er basert på data fra microdata.no, som er en tjeneste der forskere har muligheten til å analysere data som hentes fra Statistisk sentralbyrås registre. Figur 14 har tatt utgangspunkt i alle som bodde i Aust eller Vest-Agder i 2015 – de utgjør til sammen høyden på figurens venstre side. Disse personene er så fulgt til 2021, og figurens høyre side viser hvor mange som fortsatt bor i Agder (det store flertallet), hvor mange som har flyttet til andre deler av Norge, hvor mange som er døde og hvor mange som har utvandret. Som figuren illustrerer, er det vanligere for folk i Agder å flytte til andre deler av Norge enn å utvandre til utlandet.

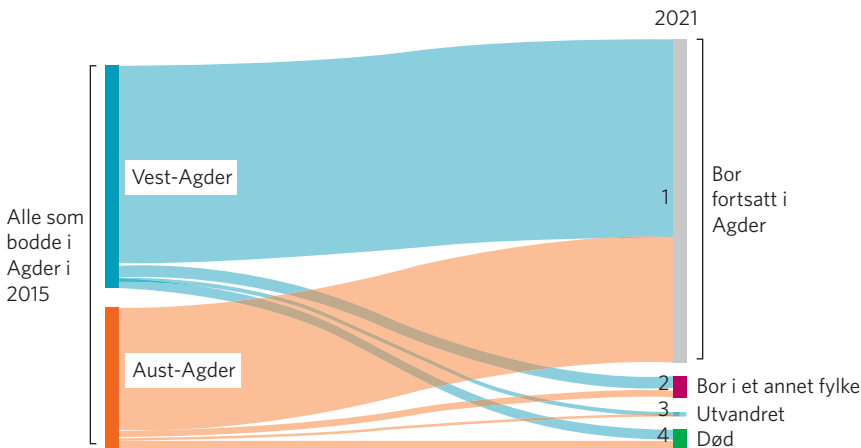
---

²³ Departementet for sociale saker 1921.

²⁴ Statistisk sentralbyrå 2022a.

Figur 13. Inn- og utvandring mellom Agder og utlandet, 2000-2020.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

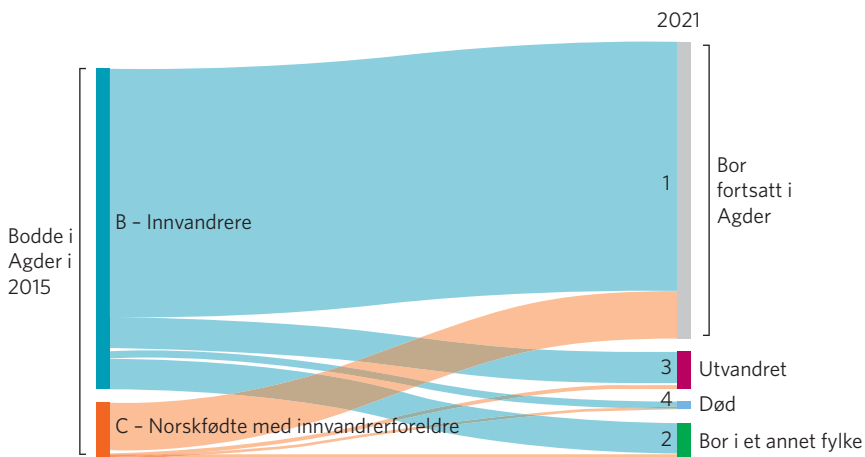
Figur 14. Alle som bodde i Aust- og Vest-Agder i 2015, etter hvor de bodde i 2021.
Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no.

Hvem «mister» Agder gjennom utvandring?

Sannsynligheten for å utvandre er ulik i ulike grupper, og analyser av hvilke grupper som i stor grad utvandrer fra Agder kan gi nyttig informasjon om hvem Agder «mister» gjennom utvandring.

Selv om sannsynligheten for å utvandre generelt er lav blant folk i Agder, ser bildet annerledes ut hvis vi kun ser på innvandrerne i Agder

(figur 15). Blant innvanderne som bodde i Agder i 2015 (øverste del av figuren) var det omtrent like vanlig å ha utvandret i 2021 som å ha flyttet til en annen del av Norge. Men de fleste bodde, som figuren viser, fortsatt i Agder i 2021. Blant norskfødte med innvandrerforeldre var det litt flere som flyttet innenlands enn som flyttet til utlandet. Og siden både innvandre og særlig norskfødte med innvandrerforeldre er ganske unge, er dødsfall ikke så vanlig i disse gruppene.

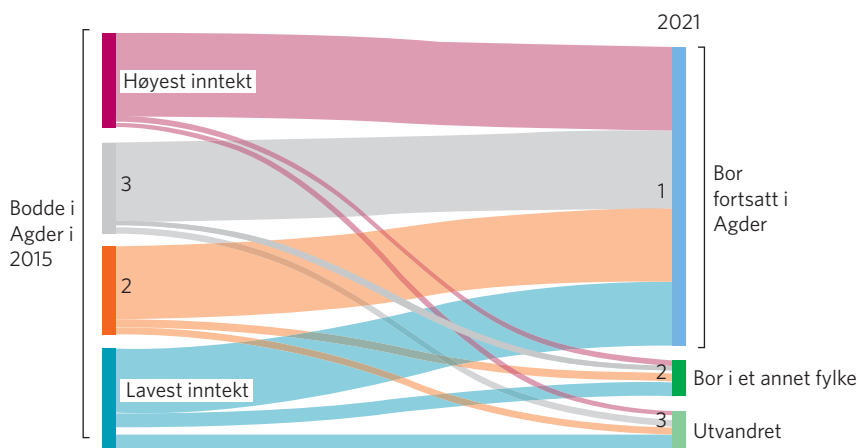

Figur 15. Alle innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som bodde i Agder i 2015, etter hvor de bodde i 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

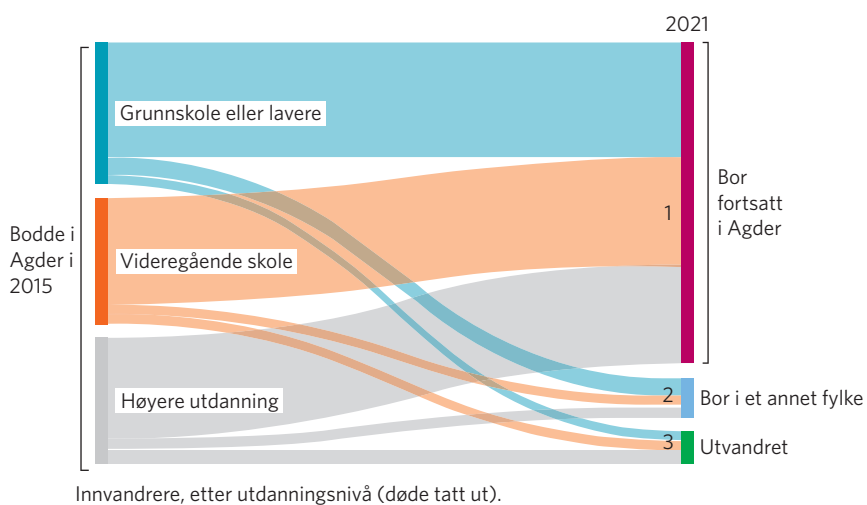
Hvilke innvandrere er det som utvandrer igjen, og hvilke blir boende? De neste to figurene kan antyde noen svar. Der er innvanderne som bodde i Agder i 2015 gruppert etter inntekt (figur 16) og etter utdanning (figur 17). Andelen som hadde flyttet fra Agder i 2021 var høyest blant de som hadde lav inntekt i 2015. Blant disse flyttet omtrent halvparten til utlandet og den andre halvparten til andre deler av Norge. De med høyere inntekt har i større grad blitt boende i Agder, men blant de som flyttet, dro om lag halvparten til utlandet.

Men selv om de med høyere inntekt i større grad ble boende, viser figur 17 at andelen som ble boende i Agder ikke var høyere blant de med høyere utdanning. Snarere tvert imot; i denne gruppen var det en noe høyere andel som utvandret enn blant de med mindre utdanning. At utvandrerne fra Agder relativt ofte har lav inntekt, men også relativt ofte har høy utdanning, kan være et signal om at ikke alle innvandrere med høy utdanning får godt

betalte jobber i Agder – altså en såkalt mismatch mellom kompetanse og jobb – og at en del av dem i stedet velger å forsøke å finne seg jobb i et annet land.

Figur 16. Alle innvandrere som bodde i Agder i 2015 etter inntekt i 2015 og hvor de bodde i 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

Figur 17. Alle innvandrere som bodde i Agder i 2015 etter utdanningsnivå i 2015 og hvor de bodde i 2021. Kilde: Statistisk sentralbyrå/microdata.no

Oppsummering

Antallet innvandrere i Agder har økt kraftig de siste tiårene. Nå er oppunder 40 000 – eller hver åttende person i Agder – innvandrere.

De største gruppene er fra Polen, Syria, Tyskland, Eritrea og Danmark. Innvandrerne preger også arbeidslivet i Agder; 14 prosent av de sysselsatte i Agder er innvandrere. Omtrent 60 prosent av Agders innvandrere i alderen 20–66 år er i jobb, og dette er litt lavere enn for innvandrere generelt i Norge. På den andre siden er lønnsforskjellene mellom innvandrere og «innfødte» relativt lave i Agder sammenlignet med i andre norske fylker.

Utvandringen fra Agder til utlandet er lavere enn innvandringen fra utlandet til Agder, og også relativt lav sammenlignet med utvandringen fra Agder til Nord-Amerika på begynnelsen av 1900-tallet, men den er ikke ubetydelig. Årlig utvandrer 1000–1500 personer fra Agder, og blant innvandrerne som bodde i Agder i 2015 er antallet som har utvandret omtrent like stort som antallet som flyttet fra Agder til andre deler av Norge. Mens det særlig er innvandrere med lav inntekt som flytter fra Agder, er det samtidig relativt høy utvandring blant høyt utdannede innvandrere – muligens fordi de ikke har funnet en jobb som passer til utdanningsnivået.

Innad i Agder er det store forskjeller mellom kommunene, både når det gjelder andel innvandrere, hvor de kommer fra, og i hvor stor grad de er i jobb. Kristiansand, Bykle, Åmli og Grimstad er kommunene med høyest andeler av innvandrere i befolkningen, og Bykle skiller seg også ut med en høy sysselsetting blant innvandrerne. Hvor i Agder innvandrerne bosetter seg, kan altså bety mye for i hvor stor grad de kommer i jobb – og antakelig også for hvor lenge de blir boende der.

Referanser

- Backer, J. (1965). *Ekteskap, fødsler og vandringer i Norge 1856–1960*. Statistisk sentralbyrå.
- Departementet for sociale saker. (1921). *Utvandringsstatistikk. Norges offisielle statistikk VII 25*. Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/a/histstat/nos/nos_vii_025.pdf
- Ertzeid, H. (2021, 5. juni). *30 000 utvandrer fra Norge hvert år*. Forskning.no. <https://forskning.no/befolkningshistorie-innvandring-oslomet/30-000-utvandrer-fra-norge-hvert-ar/1868004>

- Knudsen, J. P. (2022, 18. februar). *Da Amerika reddet Agder* [Kronikk]. Universitetet i Agder. <https://www.uia.no/forskning/kronikker/da-amerika-reddet-agder>
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A. & Taylor, J. E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(3), 431–466. <https://doi.org/10.2307/2938462>
- Midtbøen, A. H. (2017). Innvandringshistorie som faghistorie: Kontroverser i norsk migrasjonsforskning. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 34(2), 130–149. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3053-2017-02-03>
- NOU 2011: 7. *Velferd og migrasjon – Den norske modellens framtid*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2011-07/id642496/>
- NOU 2017: 2. *Integrasjon og tillit. Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-2/id2536701/>
- Slany, K., Slusarczyk, M., Pustulka P. & Eugene Guribye, E. (2021). *Transnational Polish families in Norway. Social capital, integration, institutions and care*. Peter Lang Verlag.
- Stambøl, L. S. (2013). *Bosettings- og flyttemønster blant innvandrere og deres norskfødte barn* (SSB-rapport 2013/46). Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/143636?_ts=141db319f8
- Statistisk sentralbyrå. (2000). *Statistisk årbok 2000, Tabell 51: Inn- og utvandring, oversjøisk utvandring og utvandring til USA. 1821–1948*. <https://www.ssb.no/a/histstat/aarbok/ht-020220-051.html>
- Statistisk sentralbyrå. (2022a, 18. august). *Befolkning og endringer hittil i år, etter region, kvartal (u) og statistikkvariabel*. Statistikkbanken. Tabell 01223. <https://www.ssb.no/statbank/table/01223/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10047750&timeType=top&timeValue=1>
- Statistisk sentralbyrå. (2022b, 5. juli). *Framskrevet folkemengde 1. januar, etter region, år og statistikkvariabel*. Statistikkbanken. Tabell 13600. <https://www.ssb.no/statbank/table/05182/>
- Statistisk sentralbyrå. (2022c, 7. mars). *Innvandrere, etter region, statistikkvariabel, år og landbakgrunn*. Statistikkbanken. Tabell 07110. <https://www.ssb.no/statbank/table/07110/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10032232&timeType=top&timeValue=5>
- Statistisk sentralbyrå. (2022d, 7. mars). *Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre, etter region, innvandringskategori, landbakgrunn, statistikkvariabel og år*. Statistikkbanken. Tabell 09817. <https://www.ssb.no/statbank/table/09817/>
- Statistisk sentralbyrå. (2022e, 13. oktober). *Innvandringskategorifordeling for lønnstakere, jobber og lønn, etter region, statistikkvariabel, kvartal og*

- innvandringskategori. Statistikkbanktabell 12315.* <https://www.ssb.no/statbank/table/12315/>
- Statistisk sentralbyrå. (2022f, 7. mars). *Personer, etter statistikkvariabel, innvandringskategori, region og år. Statistikkbanken. Tabell 05182.* <https://www.ssb.no/statbank/table/05182/>
- Statistisk sentralbyrå. (2022g, 30. juni). *Sysselsatte innvandrere etter alder. 4. kvartal, etter statistikkvariabel, region, alder, kjønn, landbakgrunn og år. Statistikkbanken. Tabell 11607.* <https://www.ssb.no/statbank/table/11607/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10055238&timeType=top&timeValue=1>
- Synnes, K. M. (2021). Guarding the borders of the Norwegian welfare state. How NAV employees decide on social assistance for unemployed Polish migrants. *Nordic Social Work Research*, 11, 169–182. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1861070>
- Tønnessen, M. & Andersen, S. N. (2019). *Bosettingskommune og integrering blant voksne flyktninger* (SSB-rapport 2019/13). Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/387492
- Østby, L. (2017). Arbeidsinnvandrere – fra hovedstadsfenomen til vanlig syn i hele landet. *Samfunnsspeilet*, 3. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/arbeidsinnvandrere-fra-hovedstadsfenomen-til-vanlig-syn-i-hele-landet>